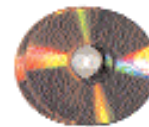

Linux teletanácskozás

A Linux a vezeték nélküli hálózatok területén is megállja a helyét.

A harmadik nemzedékbeli mobilszabványosító testület (3G) kitűzött célja az Internet- és más IP-alapú csomagkapcsolt hálózati szolgáltatások kiterjesztése a vezeték nélküli hálózatokra. Az úttörőmunka oroszlánrészét, amely még hátravan, a vállalatok átadták az Internet Engineering Task Force (IETF) szabványosítást végző testületeinek. Az IP átláthatósága következtében számos olyan szolgáltatást tesz elérhetővé a hordozható eszközökre is, amelyek már léteznek a vezetékkel Internetre kapcsolódók számára. Továbbá egyszerűíti az ötletes és új, kimondottan vezeték nélküli szolgáltatások bevezetését. Nyilvánvaló eredményként könyvelhető el a kereslet növekedése a vezeték nélküli kapcsolatok iránt a 3G szolgáltatók ügyfelei részéről.

A sávszélesség – amely a széles sávú adatátvitel rendelkezésére áll – azonban korlátozott és költséges. A 3G-szolgáltatásokhoz szükséges hullámhosszengedélyeket az Egyesült Királyságban 36 milliárd font értéken árverezték el a hálózatüzemeltetőknek. Nemrégiben a Szövetségi Kommunikációs Bizottság (Federal Communications Commission – FCC) hasonló árverésen 17 milliárd fontért kínálta hálózatot amerikai üzemeltetőknek. Ez arra ösztönzi az üzemeltetőket, hogy növeljék a sávszélesség kihasználásának hatékonyságát. Az IP hangtovábbításra való használata (például VoIP) megköveteli a hálózattól a valós idejű multimédia szállításának képességét, még akkor is, ha egyébként azon nem valós idejű átvitel zajlik. Egy teljes hullámhossz-tartományú hangkódoló – például a GSM jellegű hálózatoknál használt G721.1 – harminc ezredmásodperces hasznos jelet állít elő. Ehhez 40 bájttal kombinált IP-, UDP- és valós idejű protokoll (RTP) fejléccel illeszt. Ezt a Nemzetközi Távközlési Szövetség (ITU) a multimédia továbbításáról szóló H.323 szabványában megadott protokoll írja elő. A 30 ezredmásodperc hasznos jel jellemzően 20 bájtra kódolódik, így 33 százalékos hatékonyságú. Az IETF számára ajánlott, a fejléc tömörítésére használható eljárás a fejléccel egyenes terhelés esetén egy bájtra csökkenti, de összetettségének fokát változó. A fejléctömörítési eljárásnak bite pontos hasznos jelábrázolást, és egy, az adatokat magában foglaló IP-fejléccel kell biztosítania a mobilkészülékek számára. Erre az eljárásra adatvesztés nélküli tömörítésként is hivatkoznak.

A fejléctömörítés használata növeli a multimédiás távközlés hatékonyságát, különösen azóta, hogy a 90-es évek végén a Cisco által ajánlott CRTP elégtelennek bizonyult, illetve az IETF irányító bizottsága, valamint a 3GPP (Third Generation Partnership Project – a harmadik nemzedékbeli szabványok kidolgozásával foglalkozó testület) megbízhatatlannak minősítette.

Még nem dőlt el pontosan, az IETF melyik fejléctömörítési eljárást választja. A követelmények mindenesetre már kiforrtak, összefoglalásuk az *1. táblázatban* látható. Tény, hogy a jelenlegi javaslatok a követelmények nagy részét kielégítik, ennek ellenére legtöbbjüket még a magántulajdonnal kapcsolatos jogi kérdések terhelik, s ez épp az IETF fő célkitűzésével áll szöges ellentétben. Most azon gondolkodnak, hogy egy második kört is hirdetnek, s így más módszerek kristályosodhatnak ki. A jelenlegi eljárások az IP-, az UDP-, illetve az RTP-adatfolyamok tulajdonságait használják ki. A *3. a 4. és az 5. táblázat* az IP-, UDP- és RTP-fejlécek tulajdonságait osztályozza, a *2. táblázat* pedig az osztályozás szempontjait rögzíti.

1. táblázat RoHC-követelmények

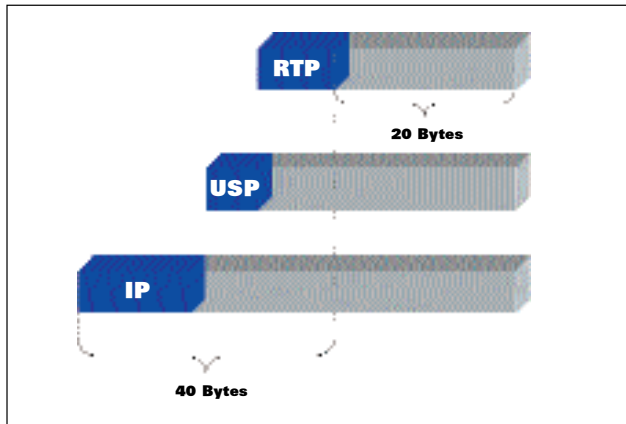
Tulajdonság	Követelmény
Működési sebesség	A lehető legkisebb késést kell biztosítani az elvárt működési körülmények között.
IPv6, vagy IPv4	Támogassa mind az IPv6-ot, mind az IPv4-et.
Összeférhetőség	Ne kelljen változtatni a meglévő IP-, UDP- és RTP-vermeken.
Cellák közötti átvadás	Hatékonyan kell kezelje, minden mezőnek átláthatónak kell lennie a folyamatban.
Pontosság	A tömörítés és a kicsomagolás ne okozzon adatvesztést.
Hibaterjedés	A fejléctömörítés által okozott hibaterjedést a lehető legkisebb mértékűre kell visszaszorítani, vagy teljesen el kell kerülni.
Késleltetés	A fejléctömörítés nem növelheti meg jelentősen a késleltetés mértékét.
Csomagvesztés	A fejléctömörítő eljárás lehetőség szerint független legyen a csomagvesztési aránytól.
Támogatott formátumok	Az RTP-vel továbbított hasznos adatok típusától függetlenül működjön. Általános elv, hogy az átvitelhez ne kelljen ismerni a hasznos adatokat.
Hívástípus-függetlenség	Működjön mobil–mobil és mobil–POTS hívások esetén is.

A be- és kicsomagolás lényege

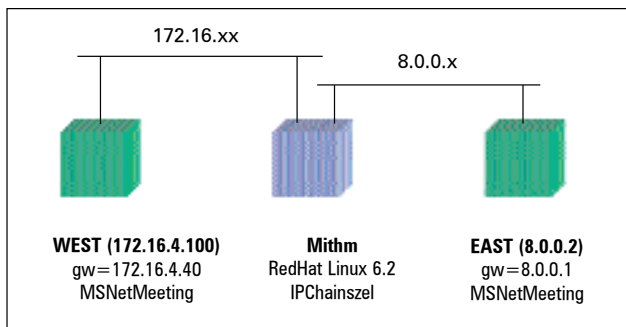
Ezen eljárások lényegét a fenti osztályozásból leszűrhető elvek képezik. Ezek a következők:

- ne küldd soha,
- közvetítsd legalább egyszer,
- közvetítsd legalább egyszer vagy frissítsd,
- közvetítsd, frissítsd, illetve frissítsd gyakran,
- biztosítsd a folyamatos terhelhetőséget,
- közvetítsd, ahogyan a csomagban van és hozd létre,
- állj készen a különbség frissítésére.

A fejléctömörítést ezen elvek szerint folytató távközlési vállalatok listája a Nokiától a Matsushitán át a Ciscoig terjed. Külön említést érdemel komoly erőfeszítéseiért az Ericsson. Az általuk kidolgozott eljárást részletesen kidolgozva benyújtották az IETF-hez. Az anyag a <http://www.dmn.tzi.org/ietf/rohc/> címen olvasható.

1. ábra A H.323 csomag hatékonysága

2. ábra Gép a modell közepén

A megoldás

A vezeték nélküli csatorna hatásai és a tömörítő eljárás modellezhető néhány alkatrész és program segítségével. Szükséges hozzá egy linuxos gép, két H.323 jelgenerátor, valamint néhány szabadon elérhető programkönyvtár. Az egyszerű összeállítás azért nélkülözhetetlen, hogy bemutathassuk: az egész rendszer modellezhető három számítógéppel, egy pár hangszóróval és mikrofonnal, néhány hálózati kártyával és két összekötő vezetékkel. A programszükséglet is hasonlóképpen kicsiny. Ha a 2. ábrán bemutatott összeállításban használjuk, különösen könnyen újraépíthető rendszert állíthatunk föl.

A nyílt H.323 projekt a szabványos csomagok előállításához szükséges programelemek kiváló lelőhelye. A <http://www.openh323.org/> weblapon Linux- és Windows-rendszerre is két-két lehetőséget találhatunk. Azok számára, akik már rendelkeznek Windowszal, az operációs rendszer részét képező Net Meeting kínál másik, a H.323 szabványnak megfelelő multimédiás motort.

A csatorna modellezésének legfontosabb lépései:

- **Indítás** – a kapcsolat kiépítésénél nagy megbízhatóság szükséges, hogy a tömörítő-kicsomagoló pár összehangoltan működhessen, a fent említett elvek szerint.
- **Átadás** – az átadás attól függ, hogy milyen gyorsan mozog a mobilkészülék, az elvesztett csomagok száma pedig kilences értékű Poisson-eloszlást követ. Ez a viselkedés elfogadhatónak minősül, hiszen a harmadik nemzedékbeli hálózatok lehetővé a kapcsolat átadását annak újraindítása nélkül teszik.
- **Elhalkulás** – ez a vezeték nélküli kapcsolattartás legnagyobb ellensége. Az elhalkulások jellemzően a rádiójelek pillanatnyi leárnýékolásának számlájára írhatók. Okozhatja a túlszűfolt területeken tapasztalható káros interferencia is. Elméleti szempontból ezek a fő korlátozó tényezők a harmadik nemzedékbeli mobil hálózatok működésének.

2. táblázat A fejlécmezők osztályozása

Statikus-ismert	Soha nem szükséges közölni.
Statikus-meghatározó	Statikusként kezelt adatfolyam-meghatározási mező.
Statikus-állandó	Legalább egyszer közvetítendő.
Változó	Látványlag véletlenszerű és előre nem látható, változatlanul kell továbbítani.
Következtetett	Olyan érték, amely a fejléc más mezőiből kiszámítható.

Miután a linuxos gépet bekötöttük a hálózatba, foglalkozunk a TCP/IP-veremmel, hogy elkészíthessük az illesztőeljárásokat, kétirányú, moduláris, folyamatos, valós idejű, kiszolgálóalapú stílusban. Ezek IP Chains-szabályokkal megállítják a csomagok áramlását és a libcap felület segítségével a felhasználóhoz vezetik őket, elemzés és tömörítés, illetve kicsomagolás céljából.

Ha a 2. ábrán látható rendszert felépítettük, akkor máris létrehozhatjuk a megszakítás nélküli telekonferencia-kapcsolatot, melynek csomagjai linuxos gépünkön haladnak át. Ennek működéséhez az IP-továbbítást is engedélyeznünk kell, legfőképpen azért, mert az IP Chains használatával szeretnénk megállítani a csomagok áramlását. Az IP-továbbítás engedélyezését a következő sor beírásával ellenőrizhetjük:

```
echo /proc/sys/net/ipv4/ip_forwarding
```

Eredményül egyet kapunk, ha a gép készen áll a csomagtovábbításra. A következő lépésben ellenőrizzük, hogy az adatáramlás leállítható és újraindítható-e anélkül, hogy lezárnánk a munkamenetet (session). Ez azt jelenti, hogy a TCP-csomagoknak megszakítás nélkül kell érkeznük. Most csak az IP-, UDP-, RTP-csomagokra kell figyelnünk. A következő parancs megállítja és újraindítja az adatfolyamot:

```
ipchains -P forward -DENY
ipchains -P forward -ACCEPT
```

A -P kapcsoló figyelmen kívül hagyja a protokollokat, tehát a parancs az ICMP-, az ARP-, a TCP- és az UDP-csomagokat egyaránt megállítja. Most már miénk az adatfolyam, vagyis meghatározhatjuk, hogy melyik csomagot és miként továbbítsuk.

A kapcsolati rétegben szeretnénk elcsípní a csomagokat, hogy megkapjuk az összes IP-mezőt. A csomagokat a hálózati verem kapja. Egy sk_buff nevű kapsolt listaszervezetben lesznek sorba állítva, ahol ezeket a rendszermag felsőbb programmegszakításai szolgálják ki önműködően az ip_input.c, ip_forward.c és ip_forward.c-ben. A foglalat (socket) átmeneti tármemóriában történő kezeléséről Alan Cox „Network Buffers and Memory Management” (Hálózati átmeneti tárolók és a memóriakezelés) című cikkében olvashatunk (*Linux Journal*, 1996. október). A legtöbb felhasználói program a hálózati veremmel a Berkeley-féle csomagszűrőn (Berkeley Packet Filter – BPF) vagy INET foglalatokon keresztül tartja a kapcsolatot. Biztonsági okokból ezek a foglalatfelületek nem nyúlhatnak le az ethernet-vagy a fizikai rétegbe (PL). Megoldásként megnyithatunk egy nyers foglalatot, mellyel az IP-mezőket közvetlenül a verem IP-rétegéhez fordulva kaphatjuk meg. Noha a Libpcap támogatja a nyers csomagok olvasását, ezek továbbítása csak a Libpcap módosításával érhető el. A TCP/IP verem eddigi legszínvonalasabb leírása W. Richard Stevens „UNIX Network Programming” (Unix hálózati programozás) című könyvének I. kötetében található. A téma Linuxszal kapcsolatos

3. táblázat Az IP-fejlécmezők és osztályozásuk

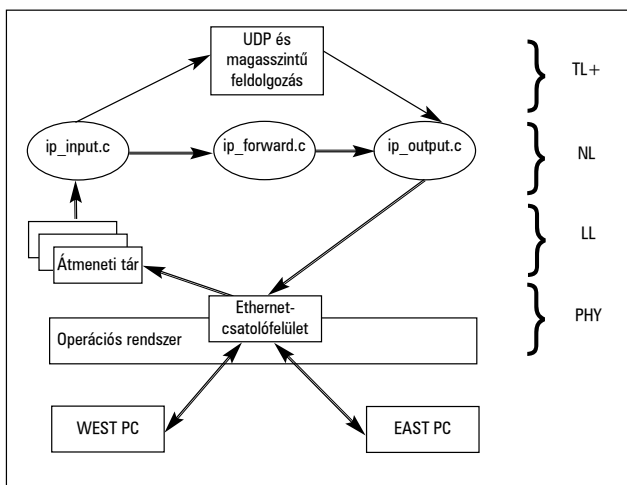
IP-mező	Méret (bit)	Osztály
Változat	4	Statikus-ismert
Fejléchsosz	4	Statikus-ismert
Szolgáltatástípus	8	Változó
Csomaghossz	16	Következtetett
Azonosító	16	Változó
Foglalt jelzőbit	1	Statikus-ismert
Töredék jelzőbit	1	Következtetett
Utolsó töredék jelzőbit	1	Statikus-ismert
Töredékeltolás	13	Statikus-ismert
Élettartam	8	Változó
Protokoll	8	Statikus-ismert
Fejléc-ellenőrzőösszeg	16	Következtetett
Forrás címe	32	Statikus-meghatározó
Cél címe	32	Statikus-meghatározó

4. táblázat Az UDP-fejlécmezők és osztályozásuk

UDP mező	Méret (bit)	Osztály
Forráskapu	16	Statikus-meghatározó
Célkapu	16	Statikus-meghatározó
Hossz	16	Következtetett
Ellenőrzőösszeg	16	Változó

5. táblázat Az RTP-fejlécmezők és osztályozásuk

RTP-mező	Méret (bit)	Osztály
Változat	2	Statikus-ismert
Köz	1	Statikus
Kiterjesztés	1	Statikus
CSRC számláló	4	Változó
Jelző	1	Változó
Hasznos adat típusa	7	Változó
Sorozatszám	16	Változó
Időbélyegző	32	Változó
SSRC	32	Statikus-meghatározó
CSRC	0–480	Változó

3. ábra Linux TCP/IP-verem

részterületeiről a David A. Rusling által írt „The Linux Kernel” (A Linux-rendszermag) című munka 10. fejezetében olvashatunk, melyet a <http://www.linuxhq.com/guides/TLK/net/net.html> cím alatt találhatunk meg az érdeklődők.

A teljes, nyers csomagokat a hálózati kártya felé, illetve onnan kifelé is továbbítanunk kell, ehhez pedig a rendszermagban vagy a Libpcap-ban el kell végeznünk néhány módosítást. Ha azonban ezeket szeretnénk elkerülni, használjunk egy Perl5 CPAN csomagot, nevezetesen a RawIP-t (<http://quake.skif.net/RawIP/>). A 3. ábra egy diagramon ábrázolja a Linux TCP/IP-vermet és a tömörítendő csomagok kezeléséért felelős kódot a rendszermagban (2.2.x).

A Perl5 nyelven íródott első kódrészlet (<http://www.linuxhq.com/guides/TLK/net/net.html>) a megállított csomagok kiemelésének, az IP-azonosító mező megjelenítésének, a csomagok visszahelyezésének és végleges célja felé továbbításának alapvető eszköze. Csak a forrás és a cél IP-címét szükséges értéként megadni. A héjprogram különbséget tesz a protokollok között, így külön-külön figyelhetünk a hang- vagy a mozgóképcsomagokra.

A parancsfájl egy id_dump.txt nevű szöveges állományt állít elő, amely

megad egy – az adott kapcsolatban érvényes IP-azonosítóhoz tartozó – leírot. Ezt a többi mezőre is elvégezhetjük, amennyiben azt a parancsfájlban behelyettesítjük, ez az első lépés egy olyan gép beállítására felé, mely az IETF munkacsoportoknak benyújtott javaslatok bármelyikét megvalósítja. A 2. lista (<http://www.linuxhq.com/guides/TLK/net/net.html>) a Math::Random Perl5 CPAN csomagot használja az átlagosan húsz százalékos, egyenletes eloszlású adatcsomag-hibaarány, vagy – a VoIP esetében – kerethibaarány bevezetéséhez. Ennek hatása rögtön észrevehetővé válik az 1. kódrészlet átjárójának használatával, mely egyre inkább a magas szintű vezeték nélküli csatorna modelljére hasonlít. Ha valaki azt mondja, hogy az adatfolyam károsodására vonatkozóan megtalálta a középútat, annak annyit mondanék, hogy egy nagyon pontos, harmadik nemzedékbeli, széles sávú, osztott, többszörös hozzáférést, többszörös Raleigh-féle elhalkulásokkal rendelkező modulált csatornamodell szabadon letölthető a <http://w3.antd.nist.gov/wctg/3G/3G.html>-ről. Ennek használata, bár nyomtatékosan ajánlott, a Beowulf-telep hiánya esetén drámai következményekkel jár a kapcsolat valós idejű természetét illetően.

Továbbá ez a késleltetés csökkenti a rendszerekre egyénileg jellemző teljesítményt, melyet a mérnökök gyakran kiaknáznak a hangátviteli minőség meghatározásakor.

Most, hogy felszerelkeztünk egy mindenre alkalmazható rendszerrel, a következő lépés a mozgóképcsomagok vizsgálata és azok rugalmasságának tanulmányozása. A rendszer beágyazott környezetben is működhet tehát, mindenképpen olcsó teletanácsozás-eszközt biztosítana.

Izzet Agoren

villamosmérnök-hallgató a Pennsylvanai Állami Egyetem Információ- és Kommunikációtechnológiai Kutatóközpontjában. Érdeklődési területe a harmadik nemzedékbeli mobil hálózati módszerek alkalmazása.